

4. Дорощева В.В. Методика оценки уровня конкурентоспособности промышленных предприятий / В.В. Дорощева // Известия ИГЭА. – 2011. – № 4. – С. 89-94.
5. Ламбен Ж.-Ж. Менеджмент. ориентированный на рынок: учеб. / Ж.-Ж. Ламбен; пер. с англ. – СПб.: Питер, 2008. – 800 с.
6. Ламбен Ж.-Ж. Стратегический маркетинг. Европейская перспектива / Жан-Жак Ламбен; Пер. с франц. – СПб.: Наука, 1996. – 589 с.
7. Макаренко А.П. Методы оценки конкурентоспособности торгово-посреднического предпринимательства / А.П. Макаренко // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. – 2010. – № 3. – С. 119-122.
8. Свирейко Н.Е. Оценка конкурентоспособности масложировых продуктов / Н.Е. Свирейко // Маркетинг в России и за рубежом. – 2004. – № 3(41). – С. 24-36.
9. Белоусов В.Л. Анализ конкурентоспособности фирмы / В.Л. Белоусов // Маркетинг в России и за рубежом. – 2001. – № 5(25). – С. 29-36.
10. Вылезагина А.О. Коуч-технологии как способ обеспечения конкурентоспособности предпринимательских структур: монография / А.О. Вылезагина – М. : Директ-Медиа, 2015. – 232 с.
11. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анали за отраслей и конкурентов / Майкл Е. Портер; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – 454 с.
12. Багиев Г.Л. Международный маркетинг: учебник для вузов / Г.Л. Багиев, Н.К. Моисеева, В.И. Черенков; 2-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 688 с.
13. Гайдаенко Т. А. Маркетинговое управление. Полный курс МВА. Принципы управленческих решений и российская практика / Т.А. Гайдаенко. – М.: Изд-во Эксмо, 2005. – 480 с.
14. Мороз Л.І. Шлях підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств в умовах глобалізації / Л. І. Мороз, О. Р. Адельшинова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. – 2008. – № 611. – С. 147-155.
15. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент. Концепции и ситуации / А.А. Томпсон мл., А.Дж. Стрикленд. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 258 с.
16. Голубков Е.П. Основы маркетинга: учебник / Е.П. Голубков. – М.: Финпресс, 1999. – 185 с.
17. Максимов И.А. Оценка конкурентоспособности промышленного предприятия / И.А. Максимов // Маркетинг. – 1996. – № 3. – С. 33-39.

УДК 338.246.87

А.В. Соляник
аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

Енергетична безпека України як функціональна складова її економічної безпеки

У статті розглянуто сутність енергетичної безпеки в контексті економічної безпеки держави, наведено результати узагальнення існуючих підходів до визначення понять «економічна безпека» та «енергетична безпека».

Ключові слова: національна безпека, енергетична безпека, економічна безпека.

А.В. Соляник
аспірант,

Університет економіки і права «КРОК»

Энергетическая безопасность Украины как функциональная составляющая ее экономической безопасности

В статье рассмотрены сущность энергетической безопасности в контексте экономической безопасности, приведены результаты обобщения существующих подходов к определению понятий «экономическая безопасность» и «энергетическая безопасность».

Ключевые слова: национальная безопасность, энергетическая безопасность, экономическая безопасность.

V. Solianyk
Ph.D. student
«KROK» University

Energy security of Ukraine as a functional component of economic security

In the article the essence of energy security in the context of state economic security was considered, the results of summarized existing approaches to the definition of “economic security” and “energy security”.

Key words: national security, energy security, economic security.

Постановка проблеми

Питання щодо гарантування економічної безпеки набувають в Україні надзвичайного значення. Необхідною умовою існування будь-якої держави сучасного світу є використання енергії. Енергетика має надзвичайно важливе значення для економіки та чинить великий вплив на інші її галузі, оскільки від неї залежить нормальне їх функціонування. Під енергетичною безпекою України слід розуміти спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання в Україну енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки у режимі звичайного, надзвичайного та воєнного стану, попередити різкі цінові коливання на паливно-енергетичні ресурси або ж створити умови для безболісної адаптації національної економіки до нових цін на ці ресурси.

Від здатності держави забезпечувати захист національних економічних інтересів та уникати економічних загроз залежить стабільність соціально-економічного розвитку підприємств та ефективність їх міжнародного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми економічної та енергетичної безпеки суб'єктів господарської діяльності розглядалися у фундаментальних працях: Є. А. Боброва [2], О. С. Власюка, Н. М. Гапак [4], Б. В. Данилишина [6] О. І. Захарова [13], М. Г. Земляного [10],

Л. Криворучького, В. В. Микитенка [9], Т. Б. Надтонки[1] та інших вітчизняних та зарубіжних науковців. Аналіз наукових робіт зазначених авторів свідчить про відсутність розробки актуальних аспектів теорії безпеки, дослідження питань вразливості економічних систем різних держав, зокрема енергетичної безпеки. Економічна безпека держави потребує наявності достатньої кількості ресурсів для реалізації відтворювальних процесів і забезпечення соціальної стабільності, зокрема енергетичних ресурсів. Енергетична безпека є однією з найважливіших функціональних складових економічної безпеки як у межах держави, так і регіону. Різноманітні підходи до визначення енергетичної безпеки в працях зарубіжних і українських вчених свідчать, що природа енергетичної безпеки має динамічний характер.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

На рівень економічної безпеки держави суттєво впливають її окремі функціональні складові, серед яких важливою є енергетична безпека. Недостатнє теоретичне опрацювання і не досить коректне визначення понятійного апарату, що характеризує енергетичну безпеку як системне явище, а також відсутність методологічних засад діагностики і комплексного забезпечення енергетичної безпеки ускладнює розроблення дієвої державної політики в енергетичній сфері України. Це дослідження присвячене питанню з'ясування сучасного розуміння енергетичної безпеки як функціональної складової економічної безпеки України.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження питання сучасного розуміння енергетичної безпеки як функціональної складової економічної безпеки України.

Виклад основного матеріалу дослідження

Поняття «економічна безпека» пережило чимало переосмислень в економічній теорії у зв'язку зі зміною умов зовнішнього середовища і з урахуванням факторів, які визначають процеси управління. У сучасній науковій літературі поняття «економічна безпека» досить часто виводять безпосередньо з більш загальної категорії «безпека» (переклад з грецької означає «володіти ситуацією»). У спеціальній літературі наводиться визначення безпеки як стану, за якого будь-який об'єкт знаходиться в надійній захищеності і не піддається негативному впливу будь-яких факторів. У широкому науковому сенсі під безпекою розуміється захищеність природно-фізіологічних, соціально-економічних, культурно-духовних і ситуативних потреб у ресурсах, технологіях, інформації та моральних ідеалів, необхідних для життєдіяльності та розвитку населення [4.].

У сучасному світі національна безпека держави, економічна та енергетична безпека взаємозалежні. Прогнози вчених показують, що в найближчі десятиріччя споживання енергоресурсів не матиме тенденції до зменшення. Нерівномірність забезпечення країн світу та регіонів окремих країн енергетичними ресурсами призводить до виникнення загроз енергетичній безпеці і, як наслідок, економічній та національній, особливо в тих країнах, які не мають достатньої кількості запасів корисних копалин, зокрема вугілля, нафти та природного газу. Оскільки прогноз учених стверджує, що до 2050 р. можна очікувати подвоєння попиту на енергоресурси, викликає доцільність досліджувати енергетичну безпеку як функціональної складової економічної та національної безпеки держави.

Згідно з Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року №1277 «економічна безпека – це стан національної економі-

ки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання» [3].

У системі галузей народного господарства енергетична галузь є однією з найпріоритетніших, оскільки вирішує стратегічні й оперативні економічні та соціальні проблеми. Завдяки енергетиці приводяться в дію техніка та обладнання, створюються комфортні умови життєдіяльності людини як у побуті, так і на виробництві. Енергетика є важливим чинником економічної безпеки країни.

Вперше проблема енергетичної безпеки була усвідомлена в промислово розвинених країнах на початку 70-х років минулого століття під час близькосхідного конфлікту. Тоді була розроблена енергетична політика як щодо кожної з цих країн, так і Міжнародного енергетичного агентства (МЕА). Її складовими стали широке залучення до паливно-енергетичного балансу власних енергоресурсів, пріоритетний розвиток ядерної енергетики і вугільної промисловості, активна енергозберігаюча політика, створення стратегічних резервів енергетичних ресурсів тощо [5].

Адже саме енергетика є стрижнем для існування і розвитку держави. Недостатня забезпеченість власними енергоресурсами сприяє зниженню рівня національної економічної безпеки країни, підвищує її енергетичну залежність від інших країн. Щодо економіки України, то вона забезпечена власними енергоресурсами, зокрема вугіллям, в достатній кількості, проте на окремі види палива – лише на 20-30%. Тому для України питання енергетичної безпеки є одним із основних факторів її існування як самостійної та незалежної держави.

Гарантування економічної безпеки енергетичного комплексу необхідно розглядати як процес прогнозування і запобігання всебічних збитків від негативних впливів на нього з різних аспектів фінансово-господарської діяльності. Для цього прийняті ефективна система управління і раціональна економічна модель.

Енергетика є базовою галуззю вітчизняної економіки, що забезпечує електричною і тепловою енергією внутрішні потреби народного господарства і населення, а також здійснює експорт електроенергії в інші країни. Не завжди заздалегідь можливо дати точну кількісну оцінку ризикам енергетичної галузі України, а методи визначення такої оцінки ще не відпрацьовані. У зв'язку з цим виникають труднощі у сфері мінімізації ризиків та оцінці витрат на управління ними. Ризики енергетичних підприємств можна розділити на зовнішні і внутрішні.

Розглянемо існуючі підходи до розуміння терміна «енергетична безпека». Енергетична безпека – стан захищеності національних інтересів в енергетичній сфері [12], від загроз енергетичного характеру [10], стан забезпечення економіки енергетичними ресурсами [11] або забезпеченість економіки паливно-енергетичними ресурсами [8]. Враховуючи нерівномірне розташування паливно-енергетичних ресурсів за країнами світу, енергетична безпека для країн-імпортерів – це забезпечення надійності їхнього енергопостачання, для країн-експортерів – закріплення на стратегічних ринках за економічно вигідними цінами [7]. Енергетична безпека – система поєднання потенціалів [9]. Кожен із наведених вище підходів до визначення терміна «енергетична безпека» ґрунтується на різних її аспектах, це ускладнює дослідження енергетичної безпеки з економічної точки зору.

Підбиваючи підсумок щодо визначень енергетичної безпеки, які надано різними літературними джерелами, та зважаючи на те, що Україна є країною-імпортером паливно-енергетичних ресурсів, доцільно визначити енергетичну безпеку як стан захищеності держави або регіону в енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру шляхом диверсифікації джерел постачання енергоресурсів, гарантування безпеки енергетичної інфраструктури, впровадження нових технологій для зниження залежності від імпорту енергоресурсів за рахунок розвитку нетрадиційної енергетики. Також під енергетичною безпекою України розуміють спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів постачання енергоносіїв, реалізувати потенціал енергозбереження, збалансувати попит та пропозицію на паливно-енергетичні ресурси.

Незважаючи на розширення наукових та науково-практичних досліджень у цій сфері, методологічні засади оцінки рівня енергетичної безпеки ще недостатньо опрацьовані, що ускладнює розроблення дієвої державної політики енергозабезпечення та створює умови для виникнення додаткових загроз енергетичній безпеці країни.

Сучасне завдання енергетичної безпеки України в умовах глобалізаційних викликів та характеру загроз – це забезпечення можливості стабільно виробляти та використовувати енергію з метою сприяння економічному зростанню країни та підвищення рівня якості життя населення.

Висновки

Енергетична безпека є складовою економічної безпеки держави і передбачає такий стан економіки, який забезпечує захищеність національних інтересів в енергетичній сфері від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, дає змогу задовольняти реальні потреби у паливно-енергетичних ресурсах для забезпечення життєдіяльності населення та надійного функціонування національної економіки. Ключове завдання енергетичної безпеки України в умовах глобалізаційних викликів та загроз – це забезпечення можливості стабільно виробляти та використовувати енергію з метою сприяння економічному зростанню країни та підвищення рівня якості життя населення.

Головною умовою забезпечення енергетичної безпеки є оптимізація енергозабезпечення національної економіки з урахуванням можливостей та загроз, що формуються внутрішніми і зовнішніми факторами.

Література

1. *Надтонка Т. Б.* Енергетична безпека підприємства як інструмент забезпечення його сталого соціально-економічного розвитку / Надтонка Т. Б., Хмельницька О. В. // Економіка і організація управління. – 2010. – № 2(8).
2. *Бобров С. А.* Енергетична безпека держави: [монографія] / С. А. Бобров.– К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2013. – 308 с. – 16,11 д. а.
3. Наказ № 1277 від 29.10.201 Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html
4. *Ганак Н. М.* Суть та еволюція поняття «економічна безпека підприємства» / Н. М. Гапак, І.В. Дочинець // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка.– 2014. – Випуск 2 (43). – с. 68-73.
5. Закон України «Про енергозбереження» від 1 липня 1996 р. № 74/94-ВР // Сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/74/94-%D0%B2%D1%80>

6. Данилишин Б. Енергетична безпека в контексті українських реалій // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article .

7. Денчев К. Мировая энергетическая безопасность: история и перспективы / К. Денчев. – Новая и новейшая история. – 2010. – № 2. – С. 34-77.

8. Грязнов Л. Тезисы по энергокризису / Л. Грязнов // Эско. – 2002. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://esco-ecosys.narod.ru/2002_2/art34htm.

9. Микитенко В.В. На чому базується енергетична безпека / В. В. Микитенко // Вісник НАН України. – 2005. – № 3. – С. 41-47.

10. Земляний М.Г. До оцінки рівня енергетичної безпеки. Концептуальні підходи / М. Г. Земляний // Стратегічна панорама. – 2009. – № 2. – С. 56-64.

11. Розпорядження КМУ «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» № 145-р від 15.03.2006 р. // Сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/145-2006-%D1%80>.

12. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=97980.

13. Захаров О. І. Інновації в системі економічної безпеки: Управління системою економічної безпеки суб'єктів господарювання: / Колективна монографія / За ред. Черевка О. В., Гнилицької Л. В., Мігус І. П. – Черкаси: ПП Чабаненко Ю.А. – Черкаси, 2015. – 198 с.

УДК 331.5.02.5

Сулейман Валид Миляд
аспірант,

Університет економіки і права «КРОК»,
научний керівник проф. Одягайло Б.М.

Роль информации в процессе производства

В статье рассматриваются вопросы развития теории информации и обосновывается новое направление исследования вопросов, связанных с категорией “информация”, проанализированы исследования в проблемной плоскости информационной экономики. Исследована роль информации в процессе производства и взаимоотношений между субъектами экономической системы.

Ключевые слова: экономическая теория, информация, экономическая система, информационные технологии, информационные ресурсы.

Сулейман Валид Миляд
аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»,
науковий керівник проф. Одягайло Б.М.

Роль інформації у процесі виробництва

В статті розглядаються питання розвитку теорії інформації та обґрунтовується новий напрям дослідження питань, пов'язаних з категорією «інформація», наведено аналіз дослідження у проблемній площині інформаційної економіки. Досліджено роль інформації у процесі виробництва та взаємовідносин між суб'єктами економічної системи.

Ключові слова: економічна теорія, інформація, економічна система, інформаційні технології, інформаційні ресурси.